

2^ο Γυμνάσιο Πεύκης

Οι ελληνικές παροικίες στο Δούναβη την περίοδο
τέλη 18ου - αρχές 19ου αιώνα

Οι Έλληνες λόγιοι στην παροικία της Βιέννης και η ιδεολογική
τους συνεισφορά στην προετοιμασία της ελληνικής επανάστασης

Ιούνιος 2014

Εισαγωγικό σημείωμα

Η εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του πολιτιστικού προγράμματος: «Οι ελληνικές παροικίες στο Δούναβη την περίοδο τέλη 18ου – αρχές 19ου αιώνα. Οι Έλληνες λόγιοι στην παροικία της Βιέννης και η ιδεολογική τους συνεισφορά στην προετοιμασία της ελληνικής επανάστασης». Αποτελεί προϊόν της συλλογικής προσπάθειας 30 μαθητών/τριών της Β΄ & Γ΄ τάξης του 2^{ου} Γυμνασίου Πεύκης. Στόχος ήταν να εντρυφήσουν στην ερευνητική διαδικασία, να προάγουν το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, να οξύνουν την συγγραφική και συνθετική τους ικανότητα και, κυρίως, να γνωρίσουν όψεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας. Σημαντική διάσταση στην υλοποίηση του προγράμματος ήταν η βιωματική, καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες πραγματοποίησαν εκπαιδευτική επίσκεψη το διάστημα 28 Μαρτίου έως 2 Απριλίου στις πόλεις Βιέννη, Βουδαπέστη και Μπρατισλάβα, οι οποίες άλλοτε ανήκαν σε ένα ενιαίο κρατικό μόρφωμα υπό την ηγεσία των αυβούργων αυτοκρατόρων. Ως εκ τούτου, είχαν τη δυνατότητα να γνωρίσουν όχι μόνο γεωγραφικά το χώρο που έδρασε ο παροικιακός ελληνισμός, αλλά, κυρίως, να τον βιώσουν άμεσα, να διαπιστώσουν το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο μιας ολόκληρης εποχής, μέσα από τα αποτυπώματά της στην ελληνική συνοικία της Βιέννης, σε πολιτιστικούς χώρους, στη συγκρότηση του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, σε μνημεία, και κυρίως στα ιστορικά κέντρα των πόλεων αυτών. Η εργασία στηρίχθηκε κυρίως σε διαδικτυακές πηγές και δευτερευόντως σε έντυπες. Αναπτύσσεται σε πέντε θεματικές ενότητες, με άξονα τη Βιέννη, και αυτό γιατί στην πρωτεύουσα της αυτροουγγαρίας την περίοδο τέλη του 18^{ου} – αρχές του 19^{ου} αιώνα, δημιουργήθηκαν εκείνοι οι όροι που καθιστούσαν επίκαιρο το αίτημα της εθνικής απελευθέρωσης.

Η Βιέννη υποδέχθηκε μετανάστες κυρίως από τη Δυτική Μακεδονία, την Ήπειρο, αλλά και εμπόρους από τη Θεσσαλία (Αμπελακιώτες) και τη Χίο. Η μεταναστευτική δραστηριότητα οργανώθηκε γύρω από την εξαγωγή και τη μεταφορά πρώτων υλών από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στην Κεντρική Ευρώπη και τη διοχέτευση ευρωπαϊκών μεταποιημένων προϊόντων στις οθωμανικές αγορές. Σημαντική ώθηση προς την κατεύθυνση αυτή έδωσαν οι Συνθήκες του Κάρλοβιτς (1699) και του Πασάροβιτς (1718), που υπογράφηκαν μεταξύ της Οθωμανικής και της Αψβουργικής Αυτοκρατορίας. Οι συνθήκες αυτές επικύρωναν την ελεύθερη εμπορική επικοινωνία μεταξύ των δύο αυτοκρατοριών και επεφύλασσαν στους υπηκόους της καθεμιάς δασμολογικές-φορολογικές ελαφρύνσεις και δικαιώματα εγκατάστασης και εμπορίας επί των εδαφών της άλλης. Με τη διευθέτηση αυτή, οι Αψβούργοι επιδίωκαν την τόνωση του εξωτερικού τους εμπορίου και την οικονομική διείσδυση στον χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, ανταγωνιζόμενοι τις ναυτικές ευρωπαϊκές δυνάμεις που είχαν ήδη οικονομικά ερείσματα στην περιοχή. Οι Μακεδόνες έμποροι της Βιέννης, και ιδιαίτερα οι Μοσχοπολίτες, έλαβαν τίτλους ευγενείας, απέκτησαν ακίνητη ιδιοκτησία και κατέλαβαν υψηλές θέσεις, γεγονός που καταδεικνύει ότι τα δίκτυα τους παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό ενσωμάτωσης στην οικονομική και κοινωνική δομή της πόλης.

Στο πλαίσιο αυτό η ελληνική παροικία της Βιέννης αποτέλεσε χώρο υποδοχής και δεξίωσης όλων εκείνων των εκδηλώσεων και των διεργασιών που συνθέτουν το φαινόμενο του νεοελληνικού Διαφωτισμού. Η συμβολή των Ελλήνων της Βιέννης

υπήρξε αποφασιστική στην Ελληνική Επανάσταση, και ιδιαίτερα, στο στάδιο της ιδεολογικής και πρακτικής προετοιμασίας της. Η ανάδειξη της γλώσσας σε κριτήριο κοινοτικής συσπείρωσης, η ενίσχυση της ελληνόγλωσσης εκδοτικής παραγωγής και η συνακόλουθη εγκατάσταση Ελλήνων λογίων, η ίδρυση και υποστήριξη ελληνικών σχολείων, συνέβαλαν στην εμπέδωση και διάδοση της ιδέας του ελληνικού γένους, ως διακριτής ιστορικής οντότητας. Έτσι, οι έλληνες έμποροι εμπορούμενοι από τις διακηρύξεις του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, επέδειξαν σημαντική κι εκτεταμένη πνευματική δραστηριότητα, κυρίως στο χώρο της τυπογραφίας, στη μετάφραση και την έκδοση ξένων και ελληνικών βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών. Την αυστριακή πρωτεύουσα επέλεξαν έλληνες λόγιοι όπως, ο Ιώσηπος Μοισιόδακας, ο Ρήγας Φεραίος, ο Άνθιμος Γαζής, ο Νεόφυτος Δούκας και πολλοί άλλοι να εκδώσουν το επαναστατικό τους υλικό, προσπαθώντας να συντελέσουν στην πνευματική αφύπνιση του υπόδουλου Γένους. Αυτή η εκδοτική δραστηριότητα κατέστησε τη Βιέννη τη σημαντικότερη πνευματική εστία του ελληνισμού της εποχής, το "εργαστήριο της νέας των Γραϊκών φιλολογίας" σύμφωνα με το χαρακτηρισμό του Κοραή.

Η υπεύθυνη καθηγήτρια

Δρ. Μαυρογόνατου Γεωργία

Πολιτιστικό πρόγραμμα

«Οι ελληνικές παροικίες στο Δούναβη
την περίοδο τέλη 18ου - αρχές 19ου
αιώνα»

Οι Έλληνες λόγιοι στην παροικία της Βιέννης
και η ιδεολογική τους συνεισφορά στην
προετοιμασία της ελληνικής επανάστασης

Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετείχαν οι μαθητές:

1^η Θεματική ενότητα: Αβαταγγέλου Α., Αναγνώστου Α., Βλάχου Ο.,
Γεωργοπούλου Σ., Δούκας Ν., Δούκας Ν., Πάλλης Ε.

2^η Θεματική ενότητα: Μίχα Ε., Μίχου Ι., Λαμπρίδης Ι., Ζωγράφος Ν.

3^η Θεματική ενότητα: Αγγέλου Ι., Απτόγλου Σ., Δρόσου Ε., Καραμήτρου Μ., Κούμα Χ.,
Τσομπανίδης Ν.

4^η Θεματική ενότητα: Μπεκύρος Α., Ντάνασης Α., Ξένου Μ., Παναγής Κ.,
Στρίγκα Ι., Τρίκογλου Α.

5^η Θεματική ενότητα: Κατσίκη Μ., Κατσιώτη Μ., Μεταξά Α., Μπουραντά Δ.,
Νικολαΐδη Κ., Πατέλη Ε., Παυλοπούλου Π.

Ομάδα εκπαιδευτικών:

Μαυρογόνατου Γεωργία (υπεύθυνη προγράμματος)

Ντάνασης Χρίστος

Θεματικές ενότητες

Οι ελληνικές παροικίες στο Δούναβη

Η Βιέννη κέντρο της αυτοκρατορίας
των αψβούργων

Η ελληνική παροικία της Βιέννης

Έλληνες λόγιοι στη Βιέννη και
νεοελληνικός διαφωτισμός

Ρήγας Φεραίος

1^η Θεματική ενότητα

Οι ελληνικές παροικίες στο Δούναβη

Η μετανάστευση των Ελλήνων στο εξωτερικό, κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, πραγματοποιήθηκε κυρίως σε δύο χρονικές περιόδους

15^{ος} - 16^{ος} αιώνας

18^{ος} - 19^{ος} αιώνας

υποχρεωτική μετανάστευση

εμπορική μετανάστευση

Μετανάστευση των Ελλήνων την περίοδο: μέσα 18^{ου} - αρχές 19^{ου} αιώνα

Η δεύτερη φάση της μετανάστευσης, μέσα του 18ου αιώνα - αρχές του 19ου αιώνα, χαρακτηρίζεται εμπορική.

Η μεταναστευτική δραστηριότητα οργανώθηκε κυρίως γύρω από την εξαγωγή και τη μεταφορά πρώτων υλών από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στην Κεντρική Ευρώπη και τη διοχέτευση ευρωπαϊκών μεταποιημένων προϊόντων στις οθωμανικές αγορές. Σημαντική ώθηση προς την κατεύθυνση αυτή έδωσαν :

Η Συνθήκη του Κάρλοβιτς (1699)

&

Η Συνθήκη του Πασάροβιτς (1718)

που υπογράφηκαν μεταξύ της Οθωμανικής και της Αψβουργικής Αυτοκρατορίας.

Συνθήκη του Κάρλοβιτς (1699)

Η συνθήκη τερμάτισε τον αυστροοθωμανικό πόλεμο της περιόδου 1683-1697, με ήττα των Οθωμανών.

Η συνθήκη υπογράφηκε μεταξύ της **Οθωμανικής Αυτοκρατορίας** αφενός και των συνασπισμένων δυνάμεων της **Ιερής Συμμαχίας** (μίας συμμαχίας διαφόρων ευρωπαϊκών δυνάμεων που περιελάμβανε τη Δημοκρατία της Βενετίας, τη Ρωσική Αυτοκρατορία και την Αψβουργική Αυτοκρατορία).

Ήταν η πρώτη φορά που η Οθωμανική Αυτοκρατορία υπέγραφε συνθήκη, και η πρώτη φορά που εγκατέλειπε τόσο μεγάλες εδαφικές εκτάσεις, όπως τις Δαλματικές ακτές, την Πελοπόννησο και την Κρήτη, περιοχές που περνούσαν σε ενετική κυριαρχία.

Για την Αυστρία οι συνέπειες της Συνθήκης αποδείχθηκαν ιδιαίτερα θετικές. Η Βιέννη αποκτούσε μια αίσθηση ασφάλειας που έγινε εμφανής στη Βιέννη του 18ου αιώνα. Η πόλη επεκτάθηκε έξω από τα τείχη, ενώ ο πληθυσμός της διπλασιάστηκε

Συνεδρίαση αντιπροσώπων της Συνθήκης του Κάρλοβιτς

Συνθήκη του Πασάροβιτς (1718)

Κατά τη διάρκεια του ενετοτουρκικού πολέμου (1714-1718), η Αυστρία προκειμένου να ανακόψει τη προέλαση του Οθωμανικού στρατού στις κτήσεις της, στη Δαλματία, έσπευσε να συμμαχήσει με την Βενετία. Οι αυστριακές αυτοκρατορικές όμως νίκες που διαδέχονταν η μία την άλλη υποχρέωσε τον Οθωμανικό στρατό να ανακόψει τη προέλασή του.

Το 1718 στο χωριό Πασάροβιτς, λίγα χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Βελιγραδίου, υπογράφηκε η ομώνυμη συνθήκη μεταξύ της Αυστρίας, της συμμάχου Βενετίας, και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η **Συνθήκη του Πασάροβιτς** αποτελεί σημαντικό σταθμό τόσο στην ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας όσο και στην ιστορία της Ευρώπης γενικότερα, καθώς σηματοδότησε την οριστική πλέον υποχώρηση των Οθωμανών από την Ευρώπη. Έτσι για την Ευρώπη, ο επαπειλούμενος τουρκικός κίνδυνος στις αρχές του 18^{ου} αιώνα εξέλιπε και η άλλοτε κραταιά Οθωμανική Αυτοκρατορία άρχισε να συρρικνώνεται.

Συνέπειες των Συνθηκών Κάρλοβιτς & Πασάροβιτς στον ελληνισμό

Οι συνθήκες επικύρωναν την ελεύθερη εμπορική επικοινωνία, διά ξηράς και θαλάσσης, μεταξύ των δύο αυτοκρατοριών και επεφύλασσαν στους υπηκόους της καθεμιάς δασμολογικές-φορολογικές ελαφρύνσεις και δικαιώματα εγκατάστασης και εμπορίας επί των εδαφών της άλλης.

Με την παραχώρηση ελευθεριών εγκατάστασης και εμπορίας σε Οθωμανούς υπηκόους στα εδάφη τους, οι Αψβούργοι επιδίωκαν την τόνωση του εξωτερικού τους εμπορίου και την οικονομική διεύρυνση στον χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, ανταγωνιζόμενοι τις ναυτικές ευρωπαϊκές δυνάμεις που είχαν ήδη οικονομικά ερείσματα στην περιοχή.

Οι συνέπειες και για τους Έλληνες ήταν σημαντικές, καθώς τους έδωσαν τη δυνατότητα να ξαναρχίσουν το εμπόριο με τη Βενετία και την αυστριακή αυτοκρατορία, γεγονός που είχε καθοριστικές συνέπειες στην οικονομική αναγέννηση του ελλαδικού χώρου.

**Οι Συνθήκες του Κάρλοβιτς και του Πασάροβιτς, συνέβαλαν
στην ανάδυση νέων εμπορικών παροικιών**

2^η Θεματική ενότητα

Η Βιέννη κέντρο της αυτοκρατορίας
των αψβούργων

Η Βιέννη αποτέλεσε τη σημαντικότερη ελληνική παροικία του 18ου - αρχές 19ου αιώνα

Η Βιέννη του 18^{ου} αιώνα αποτελούσε καταναλωτικό και χρηματιστικό κέντρο της αψβουργικής αυτοκρατορίας. Αναδείχθηκε στο μεγαλύτερο κέντρο αποθήκευσης και αναδιανομής του μακεδονικού βαμβακιού στην Ευρώπη. Έγινε η έδρα των περισσότερων ελληνικών επιχειρήσεων στην Κεντρική Ευρώπη και χώρος υποδοχής μιας από τις σημαντικότερες ελληνικές παροικίες.

Η ιστορία της Βιέννης

- Ιδρύθηκε περίπου το 500 π.Χ., αρχικά ως κελτικός οικισμός. Το 15 π.Χ., η Βιέννη ήταν προπύργιο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ενάντια στις γερμανικές φυλές του Βορρά.
- Το 1440 αποτέλεσε έδρα της δυναστείας των αψβούργων, οπότε κι έγινε τελικά η πρωτεύουσα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και πολιτιστικό κέντρο για τις τέχνες, τις επιστήμες και τη μουσική.
- Το 1805, η πόλη έγινε πρωτεύουσα της αυστριακής αυτοκρατορίας - και αργότερα της αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια πολιτική. Το 1918, μετά από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Βιέννη έγινε πρωτεύουσα της πρώτης Αυστριακής Δημοκρατίας.

Η **Αυστριακή Αυτοκρατορία** (1804-1867), αποτέλεσε διάδοχη αυτοκρατορία της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας με επίκεντρο τη σημερινή Αυστρία. Ακολουθήθηκε από την αυτοκρατορία της αυστροουγγαρίας, η οποία ανακηρύχθηκε μετά την αναβάθμιση της Ουγγαρίας εντός της αυστριακής αυτοκρατορίας. Η αυστρο-ουγγρική αυτοκρατορία (1867-1918), διαλύθηκε από τους νικητές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και διαμελίστηκε σε ξεχωριστά νέα κράτη.

Η **Αυστριακή Αυτοκρατορία**, πρώτος αυτοκράτορας της οποίας ήταν ο Φραγκίσκος Β΄, εκτεινόταν από την Ιταλία έως την Πολωνία και τα Βαλκάνια. Η πολυεθνική σύνθεση της περιελάμβανε Γερμανούς, Τσέχους, Πολωνούς, Ρουμάνους, Ούγγρους, Ιταλούς, Ουκρανούς, Κροάτες, Σλοβάκους, Σέρβους, Σλοβένους και πολλές μικρότερες εθνότητες.

Μαρία Θηρεσία (1717-1780)

Ανήλθε στο θρόνο της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το 1740.

Η Θηρεσία έδωσε ιδιαίτερα προνόμια στους Έλληνες εμπόρους. Υπήρξε από τις πιο δυναμικές προσωπικότητες της Ευρώπης, με σημαντικό μεταρρυθμιστικό ρόλο και παράλληλα ενισχυτικό ρόλο της αυστριακής μοναρχίας.

Ιωσήφ Β΄ (1741-1790)

Υπήρξε ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της πεφωτισμένης μοναρχίας στην Ευρώπη.

Οι συνθήκες σχετικού πολιτικού φιλελευθερισμού την περίοδο (1780-1790) και κυρίως η λειτουργία τυπογραφείων που διέθεταν τυπογραφικά στοιχεία στα ελληνικά, κατέστησαν την πόλη κέντρο της ελληνόγλωσσης εκδοτικής παραγωγής.

3^η Θεματική ενότητα

Η ελληνική παροικία της Βιέννης

Γεωγραφικές περιοχές προέλευσης των εμπορευόμενων ορθόδοξων Οθωμανών υπηκόων στη Βιέννη

Βασική δεξαμενή του μεταναστευτικού δυναμικού ήταν Έλληνες και άλλοι ορθόδοξοι οθωμανοί υπήκοοι (Βλάχοι, Σέρβοι κ.ά.) που προέρχονταν κυρίως από τις σημερινές βόρειες ελληνικές περιοχές, δηλαδή την Ήπειρο και κυρίως τη Δυτική Μακεδονία. Οι συχνότερα αναφερόμενοι ως τόποι καταγωγής των παροίκων αυτών είναι οι εξής:

Η Μοσχόπολη

Οικισμοί της Δυτικής Μακεδονίας:

Σιάτιστα, Καστοριά, Κοζάνη, Σέρρες, Σέλιτσα, Βογατσικό, Κλεισούρα, Βλάστη, Σέρβια, Νάουσα, Βέροια, Μελένοικο, Μοναστήρι

Νέες περιοχές

Μακεδονία: Θεσσαλονίκη, Σέρρες

Ήπειρος: Γιάννενα και Αργυρόκαστρο

Θεσσαλία

Χίος

εμπορεύσιμα προϊόντα

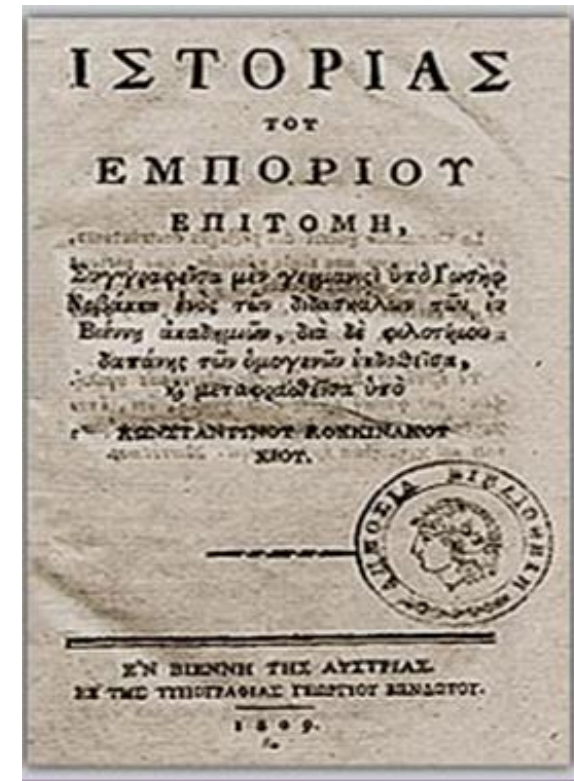
εξαγωγήματα

- ❑ Μακεδονικό βαμβάκι (κύριο προϊόν), μαλλί, δέρματα, λάδι, κρασί, αλατζάδες και κρόκος Κοζάνης, άλλα αγροτικά προϊόντα της Ανατολής.
- ❑ Ερυθρά βαμβακονήματα από τους Αμπελακιώτες της Θεσσαλίας
- ❑ Στις αρχές του 19ου αιώνα, ιδρύθηκαν στη Βιέννη υποκαταστήματα χιώτικων εμπορικών οίκων, που είχαν ήδη έδρες στο Λιβόρνο και την Τεργέστη.

εισαγόμενα

Σε πολύ μικρότερη αναλογία εξαγόταν στις οθωμανικές αγορές:

- ❑ Υφάσματα της αυστριακής και βοημικής νηματουργίας,
- ❑ Βιεννέζικες πορσελάνες,
- ❑ Σιδηρικά,
- ❑ Καθρέπτες και ασημένα νομίσματα.

Εμπορικοί Δρόμοι

χερσαίοι

Οι κυριότεροι χερσαίοι δρόμοι εκτεινόταν από την Κωνσταντινούπολη μέσω Σόφιας, από την Θεσσαλονίκη μέσω Σκοπίων και από Σέρρες μέσω Στρώμνιτσας.

Οι δρόμοι αυτοί ήταν σε πολλά σημεία δύσβατοι, έκλειναν σε περίπτωση κακοκαιρίας και συχνά τους λυμαίνονταν ληστές και κακοποιοί. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις συνθήκες ανασφάλειας οι έλληνες έμποροι ταξίδευαν συνήθως σε κοινές πορείες, δηλαδή με τα λεγόμενα караβάνια: σε ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο συγκεντρώνονταν πολλοί έμποροι από διάφορες περιοχές και ξεκινούσαν όλοι μαζί μεταφέροντας τα εμπορεύματά τους με υποζύγια

πλωτοί

Κύριος πλωτός δρόμος ήταν ο Δούναβης που μετέφερε από τη Βιέννη μεγάλα πλοία με φορτία προς το νότο, τα οποία τα παραλάμβαναν οι έλληνες έμποροι και τα διαμετακόμιζαν μέσω των χερσαίων δρόμων στα λιμάνια της Αδριατικής.

Οργάνωση & τεχνικές εμπορίου

Αρχικά οι έλληνες έμποροι ταξίδευαν οι ίδιοι μεταφέροντας και πουλώντας τα εμπορεύματά τους στην αυστριακή πρωτεύουσα. Σταδιακά όμως, οι περισσότεροι από αυτούς εγκαταστάθηκαν στη Βιέννη και δημιούργησαν **εμπορικές συντροφίες**, όπου συνεταιριζόμενοι, κάποιοι αναλάμβαναν την αγορά και άλλοι την προώθηση των εμπορευμάτων συμμετέχοντας από κοινού στα έξοδα και τα έσοδα. Άλλοι ίδρυσαν μεγάλους εμπορικούς οίκους με έδρα στη Βιέννη και υποκαταστήματα σε άλλες ευρωπαϊκές και βαλκανικές πόλεις (π.χ. οικογένεια Σίνα).

Οι κυριότεροι τρόποι που χρησιμοποιούσαν οι έλληνες έμποροι για τη διευκόλυνση του εμπορίου ήταν:

- η ασφάλεια**, η πληρωμή δηλαδή από τον έμπορο ενός ποσού σε μια ασφαλιστική εταιρεία ώστε σε περίπτωση απώλειας ή βλάβης του εμπορεύματος να αποζημιωθεί
 - η πρόβλεψη**, δηλαδή η μεσιτεία ενός φίλου του εμπόρου, προκειμένου να αγοραστεί και να πουληθεί το προϊόν
 - η συναλλαγματική**, όπου ένας έμπορος έβαζε τα χρήματα στον ένα τόπο ώστε να τα εισπράξει ο σύντροφός του σε κάποιον άλλο τόπο
 - η ομολογία**, δηλαδή το γράμμα που πιστοποιούσε ότι ο έμπορος είχε δανειστεί από κάποιον χρήματα, όταν ο ίδιος δε διέθετε το απαιτούμενο κεφάλαιο.
- Τέλος, οι έμποροι διατηρούσαν ειδικά κατάστιχα, όπου κωδικοποιούσαν όλες τις εμπορικές τους δραστηριότητες για προσωπική τους διευκόλυνση.

κοινωνική οργάνωση - δημογραφία

Οι Μακεδόνες υπήκοοι της αψβουργικής αυτοκρατορίας εμφανίζουν σε σύγκριση με τα άλλα δίκτυα της ελληνικής Διασποράς στη Βιέννη, τον μεγαλύτερο βαθμό ενσωμάτωσης στην οικονομική και κοινωνική δομή του τόπου εγκατάστασης. Πολλοί από αυτούς έλαβαν τίτλους ευγενείας, απέκτησαν ακίνητη ιδιοκτησία και κατέλαβαν υψηλές θέσεις στην οικονομική και κοινωνική ιεραρχία της πόλης. Χρησιμοποίησαν την περιουσία τους για κοινωφελή κοινωνικά και εθνικά έργα τόσο στην ίδια την Βιέννη όσο και στον Ελλαδικό χώρο.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα ο Γεώργιος Σίνας (έλαβε τον τίτλο του βαρώνου), ενώ ο Θεόδωρος Καραγιάννης και ο Νικόλαος Δούμπας έγιναν βουλευτές της αυτοκρατορίας.

Στην πολυπληθέστερη φάση της, (τέλη του 18^{ου} - αρχές του 19^{ου} αιώνα), η ελληνική παροικία πρέπει να αριθμούσε γύρω στα 2.000 άτομα.

Η ελληνική συνοικία στη Βιέννη

Η ελληνική παροικία της Βιέννης αποτελούσε μια διακριτή και αναγνωρίσιμη περιοχή στον χωροταξικό χάρτη της πόλης. Ο πρώτος οικιστικός πυρήνας δημιουργήθηκε στην περιοχή της «παλιάς κρεαταγοράς» (“alter Fleischmarkt”), στο βορειοανατολικό τμήμα της Βιέννης.

Εκεί βρίσκονταν οι κατοικίες και οι εμπορικοί οίκοι των Ελλήνων και άλλων ορθόδοξων εμπόρων που έρχονταν από τα Βαλκάνια.

Με την εγκατάσταση των πρώτων εμπόρων σημειώθηκαν και οι πρώτες απόπειρες για τη θεσμική οργάνωση της ελληνικής παροικίας. Κατά κανόνα, η αρχή της εγκατάστασης ορθόδοξων εμπόρων στην αψβουργική αυτοκρατορία συνέπιπτε με τη συγκρότηση εκ μέρους τους εκκλησιαστικών αδελφοτήτων. Έτσι, χτίστηκαν οι δυο ελληνορθόδοξες εκκλησίες και λειτούργησε το ελληνικό σχολείο.

Ο ορθόδοξος ναός του Αγίου Γεωργίου, που ιδρύθηκε την περίοδο 1718-1723, αποτέλεσε τη βάση της κοινοτικής οργάνωσης των Ελλήνων της Βιέννης.

ΝΟΟΤΡΟΠΙΕΣ

- ✓ Οι έλληνες έμποροι στη Βιέννη αποτελούσαν τους φορείς της νέας αστικής τάξης που εμφανίστηκε και ισχυροποιήθηκε την εποχή αυτή στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.
- ✓ Αστοί όπως ο Κωνσταντίνος Μπέλιος, Στέργιος Δούμπας, Γεώργιος Σίνας, ασπάστηκαν τις νέες φιλελεύθερες κι επαναστατικές ιδέες της εποχής και παρακολουθούσαν από κοντά τα πολιτικά τεκταινόμενα της εποχής τους.
- ✓ Οι φιλολογικές, οικονομικές και πολιτικές συζητήσεις στα διάφορα καφενεία της Βιέννης όπου σύχναζαν, οι συγκεντρώσεις στα σπίτια και η επίδοση σε τυχερά παιχνίδια φαίνεται πως αποτελούσαν τις συνηθέστερες μορφές διασκέδασης για τους απόδημους αυτούς.
- ✓ Όσοι, όμως, είχαν πάρει την αυστριακή υπηκοότητα ή είχαν νυμφευτεί αυστριακές φαίνεται πως αφομοιώνονταν σταδιακά όλο και περισσότερο από το ντόπιο περιβάλλον, ενώ υπήρχαν και έλληνες πάροικοι που ήλπιζαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

4^η Θεματική ενότητα

Έλληνες λόγιοι στη Βιέννη
και
Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Ο **Διαφωτισμός** αποτελεί σημαντικό πνευματικό κίνημα, που τοποθετείται στα τέλη του 17^{ου} και αρχές του 18^{ου} αιώνα, τον οποίο οι ίδιοι οι Γάλλοι Διαφωτιστές απεκάλεσαν «*Siècle des lumières*», θεωρώντας εαυτούς ως φωτοδότες

Ο Διαφωτισμός παρατηρήθηκε αρχικά στην **Γαλλία** και αργότερα στις χώρες της Ευρώπης αλλά και έξω απ' αυτήν, προετοιμάζοντας παράλληλα το έδαφος για την **Γαλλική Επανάσταση**. Οι διαφωτιστές πρέσβευαν τον ορθολογισμό και την πίστη στην πρόοδο, αλλαγές σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης δράσης, στους πολιτικοκοινωνικούς θεσμούς, την οικονομία, την εκπαίδευση και τη θρησκεία.

Τάχθηκαν υπέρ της ατομικής ελευθερίας και ενάντια στην τυραννική διακυβέρνηση και την καταπίεση που ασκούσε η Εκκλησία.

Κύριος φορέας των ιδεών του Διαφωτισμού αποτέλεσε η ανερχόμενη **αστική τάξη** (έμποροι, τραπεζίτες, βιομήχανοι), που μέχρι εκείνη την εποχή παρέμενε αποκλεισμένη από το σύστημα της απολυταρχίας.

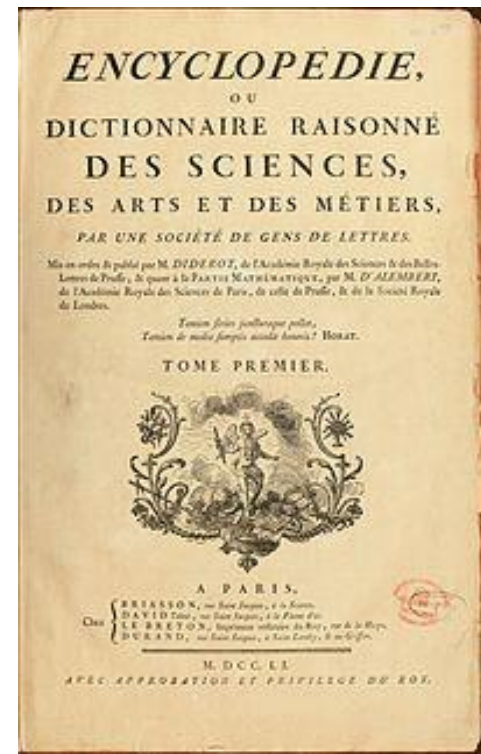
Σημαντικοί εκφραστές του Διαφωτισμού:

Βολταίρος

Μοντεσκιέ

Ντιντερό, Ντ' Αλαμπέρ, Ρουσσώ (συγκρότησαν το ιδεολογικό υπόβαθρο του Διαφωτισμού στην **Εγκυκλοπαίδεια**)

Ο **Τζων Λοκ** διατύπωσε τη θεωρία του **Κοινωνικού Συμβολαίου**

Νεοελληνικός διαφωτισμός

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός είναι ιδεολογικό, φιλολογικό, γλωσσικό και φιλοσοφικό ρεύμα που επιχείρησε να μεταφέρει τις ιδέες και τις αξίες του ευρωπαϊκού διαφωτισμού στον χώρο του υπόδουλου γένους.

Οι ιδέες του διαφωτισμού διαχύθηκαν στον ελληνικό χώρο, όταν διαμορφώθηκαν οι κατάλληλες συνθήκες στις αρχές του 18ου αιώνα με την ανάθεση της εξουσίας των παραδουνάβιων ηγεμονιών σε Έλληνες ηγεμόνες και αργότερα με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, το 1774.

Ο Κοραής και ο Ρήγας ανασηκώνουν την Ελλάδα.
Αλληγορική παράσταση σε παλαιά λιθογραφία
που υποδηλώνει την αναγέννηση της
υποδουλωμένης πατρίδος

Η Βιέννη εργαστήριο του νεοελληνικού διαφωτισμού

Η προσφορά της ελληνικής παροικίας της Βιέννης στην υπόθεση της εθνικής απελευθέρωσης είναι θεμελιακή

Το αίτημα της εθνικής χειραφέτησης, βρήκε πρόσφορο έδαφος στη Βιέννη. Η ανάδειξη της γλώσσας σε κριτήριο κοινοτικής συσπείρωσης, η ενίσχυση της ελληνόγλωσσης εκδοτικής παραγωγής, η ίδρυση και υποστήριξη ελληνικών σχολείων, συνέβαλαν στην εμπέδωση και διάδοση της ιδέας του ελληνικού γένους, ως διακριτής ιστορικής οντότητας

Στα τέλη του 18ου αιώνα, το κοινωνικό ιδανικό του «μορφωμένου αστού» και το πρόταγμα του νεοελληνικού Διαφωτισμού περί «φωτισμού του Γένους» φαίνεται να έχουν γίνει συνείδηση για τους Έλληνες εμπόρους στη Βιέννη. Οι συνδρομητές βιβλίων στα χρόνια του Διαφωτισμού έδειξαν ότι η Βιέννη βρισκόταν στην πρώτη θέση από πλευράς συχνότητας παρουσίας σε καταλόγους συνδρομητών, δεύτερη μετά την Κωνσταντινούπολη σε αριθμό συνδρομών και πρώτη σε αριθμό αντιτύπων, ενώ το αναγνωστικό της κοινό ήταν σχετικά δεκτικό και σε βιβλία που εξέφραζαν τις ανανεωτικές τάσεις της ελληνικής διανόησης.

Παράλληλα, οι Έλληνες έμποροι της Βιέννης ανταποκρίθηκαν θετικά στο διαδεδομένο στους αστικούς κύκλους της εποχής πρότυπο του επιχειρηματία-χορηγού.

Τα τυπογραφεία της Βιέννης

Οι Έλληνες της Βιέννης έχουν να επιδείξουν σημαντική κι εκτεταμένη πνευματική δραστηριότητα, κυρίως στο χώρο της τυπογραφίας και της έκδοσης ελληνικών βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών.

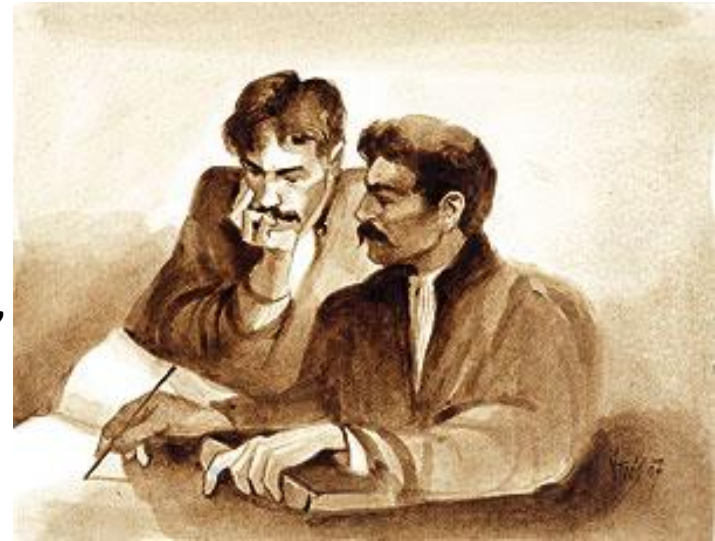
Τα τυπογραφεία που συνδέθηκαν με την εκδοτική προσπάθεια των Ελλήνων της Βιέννης διακρίνονταν σε εκείνα που ανήκαν σε:

Βιεννέζους τυπογράφους οι οποίοι τύπωναν και ελληνικά βιβλία, όπως:

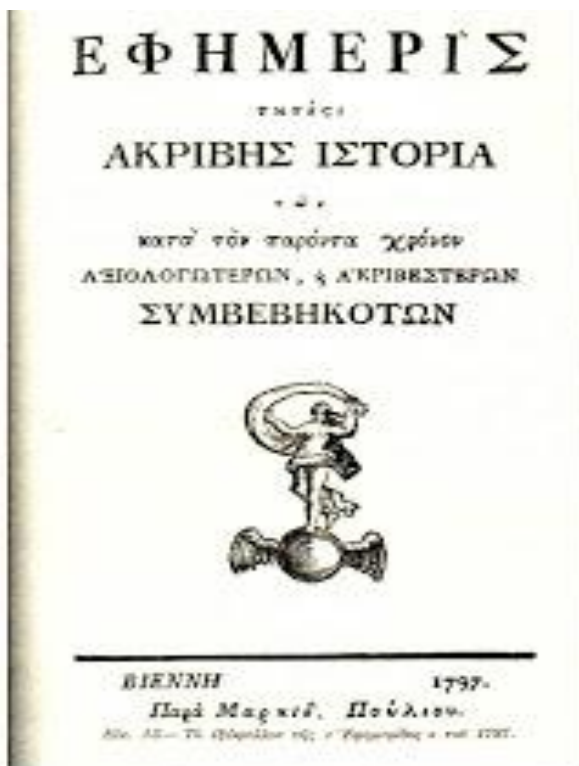
- Ο **Θωμάς Τράντερ**, μαζί του συνεργάστηκαν λόγιοι, όπως ο **Ιώσηπος Μοισιόδακας** που εξέδωσε εκεί την *Απολογία* (1780) και τη *Θεωρία της Γεωγραφίας* (1781) και ο **Ρήγας Φεραίος** το *Φυσικής Απάνθισμα* (1790)
- Ο **Ιωσήφ Βαουμάιστερ**, κοντά στον οποίο εργάστηκαν οι κατοπινοί μεγάλοι Έλληνες τυπογράφοι όπως ο **Γεώργιος Βεντότης** και οι αδελφοί **Μαρκίδες Πούλιου**.

Έλληνες τυπογράφοι της αυστριακής πρωτεύουσας, όπως:

- Ο **Γεώργιος Βεντότης**, ο οποίος ίδρυσε το τυπογραφείο του στα 1785 και συνεργάστηκε με τον εκδότη **Πολυζώη Λαμπανιτζιώτη** και τον **Ρήγα Φεραίο**
- Οι αδελφοί **Γεώργιος και Πύμπλιος Μαρκίδες Πούλιου**, από τα Σιάτιστα οι οποίοι ανέλαβαν το τυπογραφείο του Ιωσήφ Βαουμάιστερ.

Εφημερίδες

Το εξώφυλλο της Εφημερίδας του 1797. (Πηγή: Γεώργιος Λαΐου, Ο ελληνικός Τύπος της Βιέννης από του 1784 μέχρι τον 1821, Αθήνα, 1961)

- Οι αδελφοί Πούλιου από τη Σιάτιστα προέβησαν στην έκδοση της **Εφημερίδος**, σημαντικού ελληνικού ειδησεογραφικού φύλλου που άρχισε να κυκλοφορεί στα 1790 και έπαψε βίαια στα 1797 με το κλείσιμο του τυπογραφείου μετά τη σύλληψη του Ρήγα.

Στο τυπογραφείο τους τυπώθηκε και Η Χάρτα της Ελλάδος του Ρήγα Φεραίου.

- Οι **Ειδήσεις διά τα Ανατολικά μέρη** με εκδότες τον Ιωσήφ Φραγκίσκο Χαλλ και τον Ευφρόνιο Ραφαήλ Πόποβιτς, δάσκαλο του ελληνικού σχολείου στη Βιέννη.

Η εφημερίδα άρχισε να εκδίδεται στα 1811 και κυκλοφορούσε 2 φορές την εβδομάδα.

- **Ο Ελληνικός Τηλέγραφος** (1812-1836),

Με εκδότες τον Χαλλ και το Δημήτριο Αλεξανδρίδη αποδείχτηκε η μακροβιότερη εφημερίδα, αφού κυκλοφόρησε ως το 1836 ενημερώνοντας τους αναγνώστες της για θέματα κυρίως οικονομικά και πολιτικά.

- **Ο Φιλολογικός Τηλέγραφος** (1817-1836),

Αποτέλεσε συμπλήρωμα του ειδησεογραφικού φύλλου όπου καταχωρίζονται μελετήματα φιλολογικά, παρουσιάσεις βιβλίων, επιστημονικά άρθρα, νέα για το ελληνικό θέατρο, ποίηση, ειδήσεις για την πρόοδο και λειτουργία ελληνικών σχολείων και άλλα νέα που κάλυπταν σε εκτεταμένη κλίμακα την πνευματική και πολιτισμική ζωή του Ελληνισμού.

Φιλολογικά περιοδικά

Ερμής ο Λόγιος (1811-1821),

Η έκδοση του αποτελεί μια από τις θετικές δραστηριότητες στην πολιτισμική και κοινωνική ιστορία του νεοελληνισμού, με στόχο την προαγωγή των θεμάτων της Παιδείας.

Πρωτεργάτης υπήρξε ο λόγιος **Άνθιμος Γαζής**.

Η ύλη του καλύπτεται από μελέτες, αναγγελίες και σχολιασμό νέων εκδόσεων, βιβλιοκρισίες, άρθρα γύρω από την αρχαία γραμματεία. Μέσα από τους διαύλους επικοινωνίας με ξένους λόγιους κατορθώνει να μνημονεύονται στα ξένα περιοδικά ειδήσεις για την Ελλάδα και για την πρόοδο των ελληνικών εκδόσεων και των πνευματικών επιτεύξεων του ελληνισμού.

Την περίοδο 1816 –1821, το περιοδικό ακολούθησε την κοραϊκή διδασκαλία, δηλαδή την προβολή των ελληνικών πνευματικών και πολιτισμικών επιδιώξεων και επιτεύξεων, και αξιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτισμικής και πνευματικής προσφοράς. Ο ίδιος, ο Κοραής, μάλιστα συνεργάζεται με προσωπικές του εργασίες και παρακολουθεί από κοντά το περιοδικό.

Η Καλλιόπη (1819 - 1821),

άρχισε να εκδίδεται σε μια χρονική περίοδο όπου η διαμάχη ανάμεσα στους συντηρητικούς και τους προοδευτικούς κύκλους ήταν σε ιδιαίτερα μεγάλη ένταση. Εκδόθηκε ως αντίπαλο δέος στο Λόγιο Ερμή από τον Αθανάσιο Σταγειρίτη και τον εμπνευστή του Παναγιώτη Κοδρικά, προορισμένο να καταστεί το όργανο των οπαδών του γλωσσικού αρχαϊσμού της εποχής.

Έλληνες λόγιοι στη Βιέννη

Ιώσηπος Μοισιόδακας,
Ρήγας Φεραίος
Πολυζώης Κοντός
'Ανθιμος Γαζής
Νεόφυτος Δούκας

Είναι λίγοι μόνο από αυτούς που ήρθαν στην αυστριακή πρωτεύουσα για να εκδώσουν τα βιβλία τους ή να μεταφράσουν στα ελληνικά ξενόγλωσσα αξιόλογα έργα.

Κατά τον **Αδαμάντιο Κοραή** η Βιέννη
«ήταν το εργαστήριο της νέας των Γραικών φιλολογίας»

Ίωσηπος Μοισιόδακας

Έλληνας δάσκαλος του γένους και συγγραφέας. Ήταν πιστός υποστηρικτής του νεοελληνικού Διαφωτισμού. Δημιούργησε σχολεία και ενίσχυσε το κίνημα οικονομικά. Είχε επηρεαστεί από τον Τζων Λοκ και ήταν θερμός υποστηρικτής του Βολταίρου. Το 1765 διορίστηκε διευθυντής της σχολής του Ιασίου, όπου θέλησε να εφαρμόσει τους πρωτοποριακούς του τρόπους διδασκαλίας. Οι πρωτοποριακές μέθοδοί του τον έφεραν σε σύγκρουση με τους συντηρητικούς και τον ανάγκασαν, το 1777, να παραιτηθεί από την θέση του.

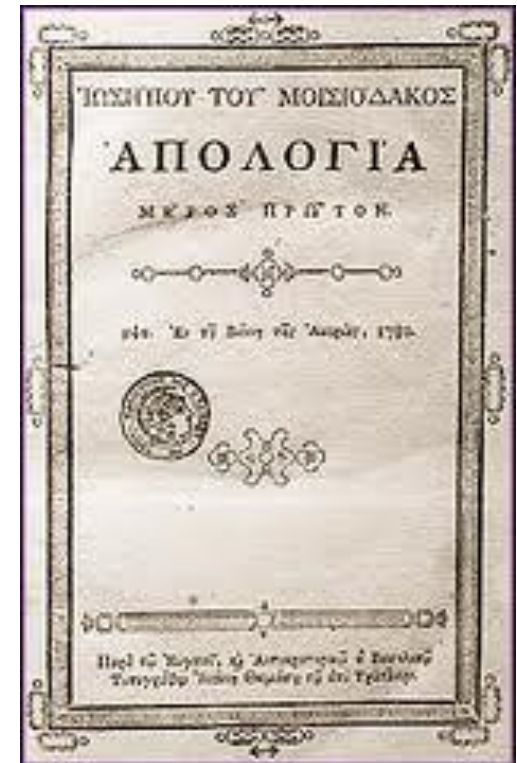
Η Θ Ι Κ Η
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΪΣΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΓΙΔΥΜΑΤΟΣ,
ΠΑΡΑ
ΓΩΣΗΠΟΥ ΓΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΤΟΥ ΜΟΙΣΙΟΔΑΚΟΥ,
ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΘΕΪΣΑ
Τῷ Πατριάρχῳ, Σαφολογικῷ, ἔ
πρόβλητῳ Μισσοπολίτῳ κῆ Σμύρνης.
ΚΤΡΙΩ, ΚΤΡΙΩ,
ΝΕΟΦΥΤῷ, Τῷ ΕΚ ΛΕΡΟΥ.
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝΕΤΙΗ, ΣΙ, 1761.
Παρά Αἰγυπτίῳ κῆ Βενετῶν.
CON LICENZA DE SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

Περί Παιδων
Αγωγή

Απολογία

Θεωρία της
Γεωγραφίας

5^η Θεματική ενότητα

Ρήγας Φεραίος

Ρήγας Φεραίος (1757-1798)

Πρόδρομος και πρωτεργάτης του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

Βιογραφία

Γεννήθηκε το 1757 στο Βελεστίνο της Μαγνησίας.

Παρακολούθησε μαθήματα στο σχολείο της Ζαγοράς. Μετά την ολοκλήρωση των βασικών σπουδών του εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί φαίνεται ότι εντάσσεται στην ανθούσα κοινότητα των πηλιορείτων εμπόρων και ασχολείται και ο ίδιος με το εμπόριο. Αξιοποιώντας τις στενές σχέσεις των συμπατριωτών του με τους Φαναριώτες και το Πατριαρχείο έρχεται σε επαφή με τον Αλέξανδρο Υψηλάντη -παππού του νεότερου Αλέξανδρου Υψηλάντη- και γίνεται γραμματέας του. Ο Υψηλάντης τον βοηθά να αποκτήσει ανώτερη μόρφωση και να μάθει γαλλικά.

Γύρω στα **1786** βρίσκεται στο Βουκουρέστι, όπου συναντά τον Δημήτριο Καταρτζή, με τον οποίο σχετίζεται στενά. Ο Δημήτριος Καταρτζής (1730-1807) υπήρξε ένας από τους επιφανέστερους εκπροσώπους της ελληνικής λογιόσύνης του 18ου αιώνα.

Οραματιζόταν τη δημιουργία μιας ελληνικής επικράτειας στα πρότυπα του ευρωπαϊκού διαφωτισμού, ιδιαίτερα όπως αυτά εκφράστηκαν από τους Εγκυκλοπαιδιστές.

Επεξεργάστηκε ένα ευρύ μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που θεμελιωνόταν στη δημοτική γλώσσα ως αποκλειστικό όργανο παιδείας

Βιογραφία

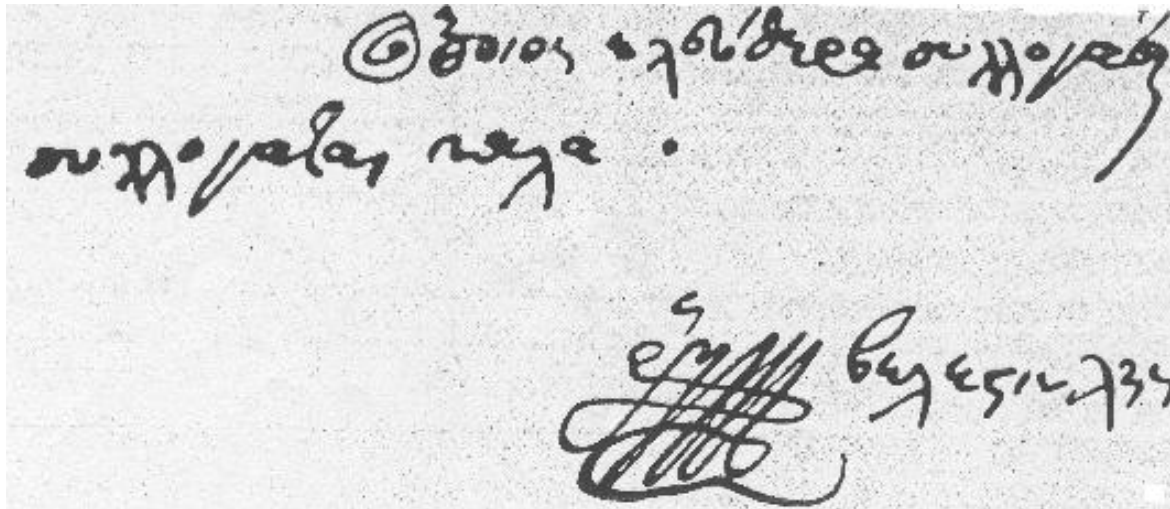
Το **1796** ο Ρήγας μεταβαίνει στη Βιέννη.

Εκεί, συναντά μια εξαιρετικά ευξήμερουσα κοινότητα εμπόρων και αναπτύσσει έντονη συνωμοτική δράση, συστήνοντας μυστική πατριωτική εταιρεία, μέλη της οποίας γίνονται πολλοί έλληνες έμποροι της αυστριακής πρωτεύουσας.

Οι εκδότες της *Εφημερίδος* -αδελφοί Μαρκίδες Πούλιου - υποστηρίζουν την προπαγανδιστική και εκδοτική δραστηριότητα του Ρήγα με όλα τα μέσα που διαθέτουν, ενώ πολλοί εύποροι έμποροι της ελληνικής κοινότητας χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές του. Στη Βιέννη, ο Ρήγας ασχολείται με την έκδοση των έργων του.

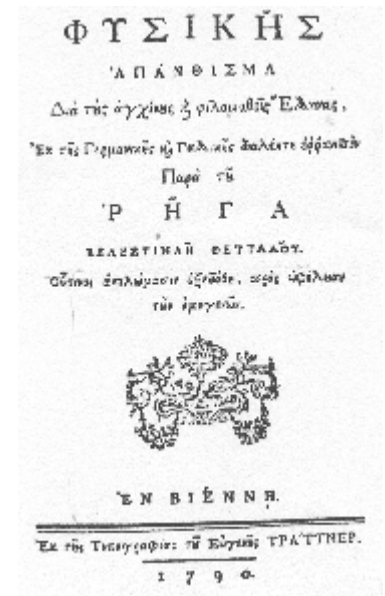
Το **1797** μεταβαίνει στην Τεργέστη, και ενώ ετοιμάζεται να συναντήσει το Γάλλο Πρόξενο συλλαμβάνεται από την αυστριακή αστυνομία. Κρατείται και ανακρίνεται για δύο περίπου μήνες και το 1798 στέλνεται στη Βιέννη όπου φυλακίζεται μαζί με άλλους συντρόφους -μεταξύ των οποίων και ο Γεώργιος Πούλιος- της πατριωτικής εταιρείας. Ο Ρήγας και σύντροφοί του, ως τούρκοι υπήκοοι, παραδίδονται, στον Πασά του Βελιγραδίου ο οποίος έχει εντολή να τους μεταφέρει στην Κωνσταντινούπολη. Πληροφορίες που φτάνουν στο Βελιγράδι, ωστόσο, φέρουν τον εξεγερμένο Πασβάνογλου έτοιμο να επιτεθεί για να απελευθερώσει τον Ρήγα κι έτσι ο Πασάς του Βελιγραδίου αποφασίζει να θανατώσει τους κρατούμενους επιτόπου. Η εκτέλεση έγινε στα υπόγεια του πύργου της Νεμπόιτσας, όπου ο Ρήγας και οι σύντροφοί του κρατούνταν φυλακισμένοι, τον Ιούνιο του **1798** και τα πτώματά τους πετάχτηκαν στον ποταμό Σάβο.

Το συγγραφικό έργο του Ρήγα

Το συγγραφικό έργο του Ρήγα, μεταφραστικό και πρωτότυπο, στοχεύει στην πνευματική μόρφωση του «Ελληνικού Γένους», ως προϋπόθεση για την εθνική του ανεξαρτησία, είτε αυτή θα μπορούσε να συνδυάζεται με τη λογοτεχνία είτε με έργα που στηρίζονταν στην επιστημονική ή άλλη γνώση της εποχής του. Εδώ εντάσσονται έργα, όπως:

- Φυσικής Απάνθισμα**
- Νέος Ανάχαρσις**
- Χάρτα της Ελλάδος**
- Γεωγραφικοί χάρτες**

Το συγγραφικό έργο του Ρήγα

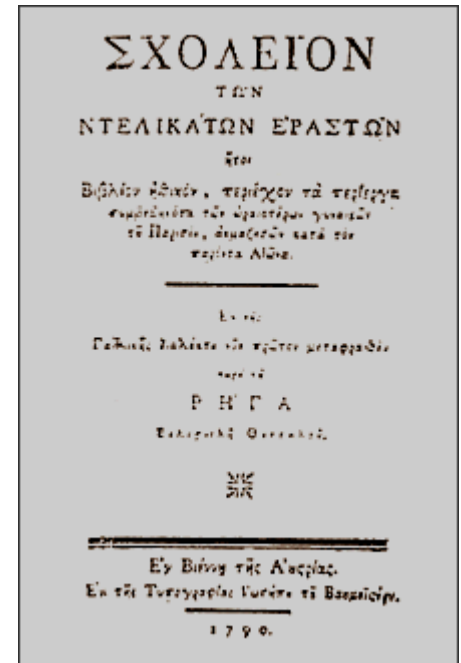
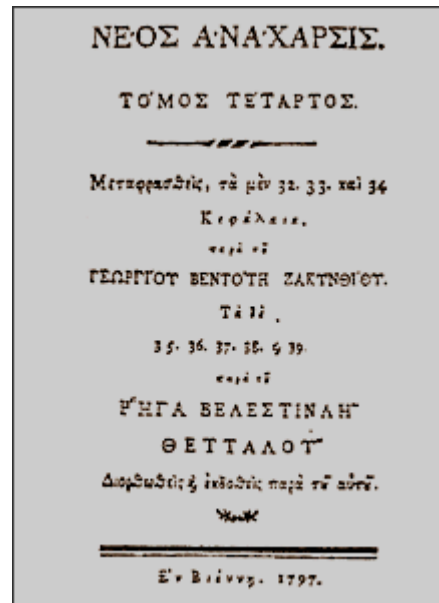
Στα διαφωτιστικά, και ειδικότερα στα εθνεγερτικά, έργα του Ρήγα προσδιορίζονται κυρίως οι αναφορές του στο αγαθό της εθνικής ελευθερίας των Ελλήνων, ενώ η ευρύτερη κοινωνική, πολιτική και θρησκευτική διάσταση της ελευθερίας διαπερνά όλο το επαναστατικό του έργο. Εδώ εντάσσονται έργα, όπως:

Θούριος Ύμνος

Πατριωτικός Ύμνος

Το Πολίτευμα

Επαναστατικό Μανιφέστο

Χάρτα της Ελλάδος

Η Χάρτα κυκλοφόρησε σε 1220 αντίτυπα και περιλαμβάνει όλη τη βαλκανική Χερσόνησο νότια του Δούναβη έως την Κρήτη, την Αδριατική δυτικά έως τη Βιθυνία της Μικράς Ασίας ανατολικά. Ο Ρήγας οραματίστηκε μέσω της Χάρτας την έκταση μιας χώρας στην οποία δεν θα κατοικούσαν μόνον οι Έλληνες αλλά όλοι οι βαλκανικοί λαοί, στα πλαίσια ενός υπερεθνικού, πανβαλκανικού δημοκρατικού κράτους, όπως ο ίδιος το οραματιζόταν. Η Χάρτα υπηρέτησε το σκοπό του Ρήγα να αφυπνίσει την εθνική συνείδηση. Είναι ίσως ο πρώτος χάρτης στην ιστορία της χαρτογραφίας που χαρακτηρίστηκε ως επαναστατικό μέσο «καθεστωτικής ανατροπής», καταγγέλθηκε και συνδέθηκε με την Επανάσταση του 1821.

Πρόκειται για ένα μνημειώδη έργο διαστάσεων 2,07 X 2,07 μ. σε 12 φύλλα.

Χάρτα της Ελλάδος

Η Χάρτα ήταν ένας ιστορικός και γεωγραφικός πίνακας που παρουσίαζε τον αρχαίο, μεσαιωνικό και νέο

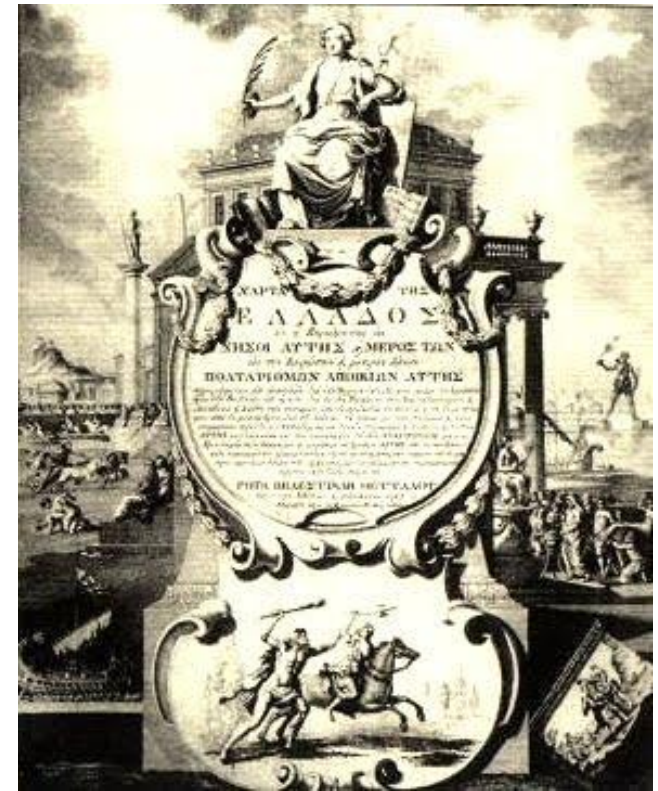
Ελληνισμό μαζί με στοιχεία αρχαιογνωσίας.

Δίπλα στις ονομασίες χωρών, πόλεων, βουνών, ποταμών αναγράφονταν οι αρχαίες τους ονομασίες.

Υπενθυμίζονταν σημαντικά ιστορικά γεγονότα, αντιπαραθέσεις, πόλεμοι, νίκες κατά των αλλοφύλων, στρατηγικές μαχών, κάστρα, πόλεις και υπολείμματα της ένδοξης πατρογονικής κληρονομιάς με στόχο να διδάξουν και να αφυπνίσουν συνειδήσεις.

Στα διάκενα απεικονίζονταν αρχαία νομίσματα, τοπογραφικά σχεδιαγράμματα αρχαίων πόλεων, χάρτες χερσαίων και θαλάσσιων συγκρούσεων. Επίσης υπήρχαν κατάλογοι βυζαντινών αυτοκρατόρων και άλλων επιφανών ηγετών, αλληγορικές παραστάσεις, χρονολογίες μαχών, αρχαία επιγράμματα.

Ένας μοναδικός θησαυρός πατριδογνωσίας που κινητοποιούσε αποτελεσματικά την μνήμη και την συνείδηση των ραγιαδών.

Θούριος

«Ως πότε, παλληκάρια, να ζώμεν στα στενά»

Για να πετύχει την μετάδοση του επαναστατικού μηνύματός του στους σκλαβωμένους και να τους εμπυχώσει στην απόφασή για επανάσταση, ο Ρήγας, εκτός από το εποπτικό υλικό, χρησιμοποίησε και τη μουσική. Συγκεκριμένα συνέθεσε τον παιάνα με τίτλο "Θούριος», που σημαίνει ορμητικός, μαινόμενος, πολεμικός.

Ο Θούριος είναι με απλά λόγια γραμμένος, για να είναι κατανοητός από τον λαό και δεν χρειάζονται υποσημειώσεις και επεξηγήσεις. Γρήγορα διαδόθηκε σε χειρόγραφη μορφή. Πέρασε βουνά και κάμπους, πολιτείες και χωριά στεριές και θάλασσες του βαλκανικού χώρου εμπυχώνοντας τους σκλαβωμένους στον τιτάνιο του πολέμου αγώνα.

Οι ιδεολογικές βάσεις του έργου του Ρήγα

Το ιδεολογικό περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και κυρίως οι ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης για την *ελευθερία*, την *ισότητα*, την *αδελφότητα* και τη *δικαιοσύνη* αντανακλώνται στο έργο του Ρήγα. Το περιεχόμενο είναι σχετικό με την αφύπνιση και την προπαρασκευή του ελληνικού έθνους για πολιτική και εθνική επαναστατική δραστηριότητα. Η επαναστατική, ειδικότερα, διάσταση του έργου του έχει ως κέντρο την ιδέα της εθνικής και της πολιτικής ελευθερίας, ενώ ταυτόχρονα το κοινωνικό περιεχόμενο των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης εμπλουτίζει τις εθνικές του ιδέες.

Το απελευθερωτικό και ριζοσπαστικό πρόγραμμα του Ρήγα εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο ανάπτυξης και λειτουργίας του κινήματος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, του οποίου κύριες συνιστώσες είναι η **πολιτική και κοινωνική αφύπνιση**, καθώς και η **εδραίωση της εθνικής αυτογνωσίας**, με στόχο να καταστεί το ελληνικό έθνος ικανό να διεκδικήσει την ελευθερία του.

Οι ιδεολογικές βάσεις του έργου του Ρήγα

- Πίστευε ακράδαντα πως μέσα από τη διάδοση της γνώσης και τη διαπαιδαγώγηση των λαών με τις πρωτοπόρες ιδέες και τις επιστημονικές γνώσεις του διαφωτισμού, μέσα από την υπενθύμιση του αρχαίου ελληνικού κόσμου και τη βυζαντινή παράδοση, μέσα από τα δημοκρατικά ιδεώδη θα ξεσηκώνονταν οι υπόδουλοι.
- Στόχος του ήταν η ενδυνάμωση της εθνικής συνείδησης, και η προετοιμασία της ένοπλης εξέγερσης για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού με τη σύμπραξη των υπόδουλων εθνοτήτων και τη συνδρομή του επαναστατικού γαλλικού στρατού. Ήταν πεπεισμένος ότι μέσα από αυτή την πορεία θα μπορούσε να συγκροτηθεί ένα πολυεθνικό και πολυπολιτισμικό κράτους που θα συνένωνε τους λαούς της Βαλκανικής και της Μικράς Ασίας με δημοκρατικούς θεσμούς διακυβέρνησης και ένα ενιαίο και ευρύ φάσμα πολιτικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων.

Ο Ρήγας ρίχνει το σπόρο της ελευθερίας

Βιβλιογραφία

1. Π . Κιτρομηλίδης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Αθήνα 1996
2. Κ. Δημαράς , «Το σχήμα του Διαφωτισμού », *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΑ΄
3. Α . Λιάκος, Κ. Γαγανάκης, Έφη Γαζή, Γ. Κόκκινος, Ιουλία Πεντάζου, Γ. Σμπιλίρης, *Ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός και οι ρίζες του*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1998.
4. http://bfl.archivportal.hu/id-824-amelie_lanier.html
5. <http://www.agelioforos.gr/default.asp?pid=7&ct=10&artid=34414>
6. <http://yaunatakabara.blogspot.gr/2012/06/m-18-19-griechische-gemeinde-wien.html>
7. <http://www.fhw.gr/projects/migration/15-19/gr/v2/vienna.html>
8. http://www.logiosermis.net/2013/11/blog-post_3836.html#ixzz2nwyPUqZ0
9. <http://www.karaberopoulos.gr/karaberopoulos/pdf/thourios.pdf>
10. http://www.oodegr.com/oode/biblia/kritiki/ermis_1.htm
11. <http://www.miet.gr/web/Downloads/PDF/O%20Rigas%20Feraios%20kai%20to%20ergo.pdf>
12. <https://ujdigispace.uj.ac.za/bitstream/handle/10210/2583/MEROS%20AAAAAAA-3DEC03.pdf?sequence=2>